

Farklı Statüdeki Beden Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri

The Personal Features of Students in the Department of Physical Education at Different Statues

Emin KURU

Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, ANKARA-TÜRKİYE

ÖZET

Araştırmanın amacı Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi Spor Yüksek Okulunda okuyan milli sporcular ile sadece beden eğitimi derslerine katılan öğrencilerin kişilik özellikleri bakımından anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymaktır. Araştırmaya 1998-1999 öğretim yılında 18-25 yaş grubu okula devamlı 122 milli sporcu, 124 milli olmayan kız ve erkek toplam 246 öğrenci seçkisiz örneklem yöntemi ile uygulamaya katılmıştır. Deneklere yönelik bilgiler, araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu ile elde edilmiştir. Deneklerin kişilik özelliklerinin tespiti için Özgüven 1982 tarafından geliştirilen geçerliliği, güvenilirliği test edilmiş Hacettepe Kişilik Envanteri uygulanmıştır. Envanterlerden elde edilen bilgiler analiz edilip sınıflandırılmış daha sonra her bağımsız değişkenle ilgili grupların aritmetik ortalaması (X) standart sapması (S) ve birey sayısı (n) bulunmuştur. Grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi ile kontrol edilmiştir. Bu çalışmada manidarlık düzeyi (0.5) olarak kabul edilmiş, elde edilen bulgulara göre milli sporcular ile milli olmayan sporcular arasındaki kişilik özellikleri, cinsiyet, ferdi ve takım sporu yapma, milli olup olmama değişkenleri arasında manidar bir fark bulunmamıştır.

Anahtar kelimeler: Farklı statü, beden eğitimi bölümü, öğrenci, kişilik özellikleri

ABSTRACT

The aim of this research is to put out whether there is or not the meaningful differences between national sportsman and the students who only entered the lessons in Physical Education and Sports High School at Gazi University. The group of 18-25 years old students who are male and female, total of 246 is divided into two groups 122 national sportsmen and 124 unnational sportsmen have been taken into the research in random method in 1998-1999 education year. The knowledge about the subjects has

been gathered by the survey that is developed by the researcher. The survey method that its confidence and validity Hacettepe Personality Inventory has been made by Özgüven in 1982, has been used in order to determining the adaptation level of the subjects. The data collected from the inventory has been analysed and their classification has been made and the group's average of arithmetic (X), standard deviation (S) and number of individual (n) have been found. The differences between the average of arithmetic of groups have been controlled by t test in order to find it meaningful or not. The significant level of this research has been accepted in (0.5), it was not found any significant differences between adaptation level, sexuality, individual and team games of national and unnational sportsmen according to the data.

Key words: Different statuses, physical education department, student, personality traits

1. GİRİŞ

Ulusların geleceği, yetişmiş ve yetişmekte olan gençlerin fiziksel ve ruhsal olgunluğuna bağlıdır. Uygarlık, gençliğe verilen önem ve bu önemle bağlantılı olarak, ona verilen eğitimin başarısına dayanır. Eğitimden beklenen, bireylerin gizil güçlerini ve yeteneklerini ortaya çıkarmak, en üst düzeyde geliştirilmesine yardım etmektir. Eğitim, bu işlevini bireyleri fiziksel, zihinsel, duygusal ve toplumsal boyutlarda bir bütün olarak ele alıp yerine getirir (Gökmen, 1981).

Eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1972). Bireyde, istendik değişme oluşturması, ayrıca amaçlarından toplumsallaştırma ve bireyselleştirme faktörleri ile de uyumu içermektedir (Başaran, 1978). Uyum, çok yönlü karmaşık bir kavramdır. Uyumda bireyin davranış örüntüsü, nitelikleri, başkaları üzerinde bıraktığı etki ve izlenimler büyük önem taşır. Bireyin uyumu bunlar arasında dengeli bir etkileşim kurabilmesi ile yakından ilgilidir (Yavuzer, 19849).

Çağdaş eğitimin temel ilkelerinden birisi de, bireyleri fiziksel, zihinsel, duygusal ve toplumsal yönleriyle bir bütün olarak yetiştirmektedir. O halde gençlerin uyumlu bir şekilde yetiştirilebilmeleri için eğitimde, öğretim kadar önemli olan duygusal ve sosyal gelişmelerine yardım edecek, doyum sağlayıcı birtakım etkinliklere de yer

gerekmektedir. Bu etkinliklerin bir bölümünü serbest zaman etkinliklerini içeren beden eğitimi ve sportif etkinlikler oluşturmaktadır.

Beden eğitimi, insanın bütünü oluşturarak fiziksel, ruhsal ve zihinsel etkinliklerin bulunduğu yaşın ve genetik kapasitenin gerektirdiği verim gücüne ulaştırılması için, çoğu kere rekabet olmaksızın yapılan etkinliklerin tümüdür (Yiğit, 1982). Beden eğitimi, Milli Eğitim'in temel ilkelerine uygun olarak kişinin beden-ruh-fikir gelişimini sağlamaktır. Oyun, cimmastik, sportif çalışmaların tümü ile kişinin bedence sağlam, fikirce uyanık ve ruhen sağlıklı olmasının aracı görüntüsündedir (Aslan, 1978). Beden eğitiminin amacı, yalnız kas, eklem ve organ sağlığı olarak düşünülmez ayrıca beden sağlığı yanında, kuvvetli, cesur, kesin karar verebile, iradeli, kendine güvenen, doğayı ve insanları seven, canlı, neşeli ve ruh sağlığı yerinde kişiler yetiştirmektedir.

Günümüzde spor ise, bireyin toplumsal uyumu, ruh ve beden sağlığı, yarışma kazanma öğelerini içermekte, kişiliğin oluşumu ve gelişimi yönünden eğitimcilerin önerdikleri bir disiplin, kitlelerin çok beğendiği bir seyir, enerjiyi biçimlendirmek ve dengeli, mücadeleci bir anlayış uyandırmak için yöneticilerin kullandıkları bir yöntem, insana haz ve doyum veren bir oyun güdüsünün gelişkin kurallara bağlanmış anlatım şeklidir (Fişek, 1980).

Sporu tek bir boyut altında incelemek uygun değildir. Çünkü yapılaş amaçlarına göre, yarışma ve performans dönük, sağlıklı yaşam, serbest zamanlarını değerlendirmek, toplumsal bağları kuvvetlendirmek, hoş vakit geçirmek için yapıldığı gibi ayrıca gerçekleştirildiği yer ve zamanına göre farklı türlere ayrılmaktadır. Bu nedenle sporu tek ve kesin bir tanıma sığdırmak zordur.

Açık ada ve ergen karşılaşılan en önemli problemlerden birisinde günümüz sporcularında kişilik sorunu olduğunu antrenörlerin bu soruna karşı duyarlı olmaları gerektiğini ileri sürmektedirler.(Açıkada, Ergen, 1986)

Enerji fazlalığının sportif etkinliklere doğru yöneltilmesiyle gerginlik azaltılabilir. Nitekim Çağlar (1981), çocukların ve gençlerin uyum sağlaması ve uyumsuzluklarının

düzeltilmesi amacıyla yaptığı çalışmada, uyumsuz çocukların fiziksel hareketliliğinin fazla olduğunu ve fazla enerjilerinin uygun şekilde kanalize edilmesi gerektiğini, bunun için çeşitli spor dallarında (voleybol, futbol, basketbol, hentbol, yüzücülük vb.) etkin olmalarının sağlanmasını önermiştir. Sporun saldırganlık uyumsuz bireyler için etkili bir terapi şekli olduğunu da savunmuştur.

Johnson (1982), sporun sadece bir serbest zaman etkinliği olmadığı, eğitsel ve hapsedilmiş enerjiyi uygun alanlara yönelten, gizli kalmış duyguları açığa vurulmasını sağlayan, tedavi edici değerinin de olduğunu belirtmiştir.

O halde spor ortamındaki etkileşim, duyguların boşalımı ve kontrolü için uygun olanaklar sağlar. Sportif etkinliklere katılan birey, hareketler aracılığıyla duygularını ifade etme olanağı bulunur. Uyumsuz davranışlar olarak nitelendirilen saldırganlık, öfke, utangaçlık, kıskançlık gibi duyguların boşalmasını ve bunların kontrolünü sağlar. Böylece uyum sağlama sürecine de olumlu etki yapmış olur. Aynı zamanda spor, nörovejatif sinir sistemi üzerine olumlu etki yaparak bu sistemin dengeli bir şekilde çalışmasını sağlar. Böylece aşırı heyecanların, saldırganlık duygularının, sinirlilik hallerinin giderilmesine yardımcı olur. Sporda kazanılan başarılar, kendine güveni artırır. Takım sporlarına katılma, yaşlılarıyla kaynaşma ortamı sağlar (Şarman, 1978; Yörükoğlu, 1982).

Sporun bir diğer yönü de, "oyun ve yarışma"dır. Spor, başarıyı genişletme ve yarışmada üstün gelme amacı için gösterilen çabayı bedensel bakımdan daha yetenekli olanların seçilmesini ve seçilenlerin sürekli ve yoğun bir eğitimle yetiştirilmesini gerekli kılar. Çağdaş anlamda oyun, bireyin çevresi ile etkileşim sürecidir. Spor ise, insana haz ve doyum veren oyun güdüsünün gelişkin kurallara bağlanmış bir ifade şeklidir (Fişek, 1978). Sağlıklı birey, kendini gerçekleştirmiş bireydir. Kendini gerçekleştiren birey ise, "kapasitesini tam olarak kullanan birey" demektir (Kuzgun, 1981). Kendini gerçekleştirme güdüsü, insan davranışlarını yöneten en önemli temel güdüdür. İnsanın yaşantısını düzenleyen, bütünleştiren ve tepkilerini belirleyen "benlik kavramı" vardır. Benlik, insanın özellikleri, amaç ve beklentileri, yetenek ve olanakları, değer yargıları

ve inançlarından oluşan, durağan olmayan sürekli değişen bir yapıdır (Köknel, 1982). Bireyin duyumsal ve organsal yaşantıları, doğru olarak simgelendiği yani birey gerçek yaşantıları ile çakışan ve uyumlu olan değerlendirmeler yapılabildiği oranda sağlıklı olur, tüm potansiyellerini gerçekleştirebilir. Kendini gerçekleştirmiş bireyin en önemli özellikleri gerçeği algılayabilmesi, yeteneklerini geliştirip kullanabilmesi, yeni yaşantılara açık olabilmesi ve kendini tanımasıdır (Akt. Gökmen ve başk., 1985). Bireyin kendini tanıması, yetenek ve yeterliliklerinin farkına varması ve daha sağlıklı davranış kalıpları geliştirebilmesi için sportif etkinliklere katılması gerekir. Bu savı destekleyen araştırmalar da mevcuttur.

Gökdoğan'ın (1988), yaptığı araştırmada sportif etkinliklere katılmanın bedene olan ilgiyi artırdığını, ergenin psikolojik ve toplumsal gelişimini olumlu yönde etkilediğini ve beden imajından doyum sağladığını saptamıştır. Bedenden sağlanan doyum düzeyi ile, ergenin kendine güveni ve kişilerarası ilişkiler arasında bağıntı vardır. Spor yapmak, bedensel etkinlikte bulunmak, bedeni eğitmek, değişen bedeni kabul etmedeki zorlukları gidererek kişinin değişen bedenine uyum sağlaması kolaylaşır. Shortz (1986), sportif etkinlikte bulunmanın bedene olan ilgiyi artırdığını, beden imajı ve kendini gerçekleştirmeye yardım ettiğini vurgulamıştır (Gökdoğan, 1988).

Sporun önemli bir işlevi de, bireyin topluma uyumunu sağlaması ve kişilerin ruhve beden sağlıklarını güvence altına almasıdır (Tomiche, 1978). Ruh sağlığı yerinde olan insan uyumlu bir insandır. Uyumlu insan, geleceğe iyimser bakar, geleceğe ilişkin planları ve beklentileri vardır (Geçtan, 1978). Uyumlu kişiler, çevrelerindeki diğer insanlar ile karşılıklı olarak birbirlerini memnun edecek şekilde olumlu ilişkide bulunurlar. İnsan her çeşit fiziksel, duygusal, heyecansal ve psikolojik gereksinimlerini doyurma çabalarında iken diğer insanlarla anlaşarak ve uyum sağlayarak bedence ve ruhça sağlıklı ve mutlu olabilir (Adasal, 1977).

Spor hareketleri, güdümlü ve amaçlı belirli kurallarla ve teknik yöntemlerle yapanlarda olduğu kadar izleyenlerde de zevk ve heyecan gereksinimi doyuran, sporcularla seyircileri bütünleştiren ve özdeşleştiren hareketleridir (Sönmez, 1976). Bu yanı ile de

insan psikolojisine katkıda bulunur. Sosyolojik açıdan sporun işlevi ise, bireyin yetenekleri ile doğal çevresini toplumsal çevreye dönüştürmesidir.

Okullarda çoğu kez derslerin öğretimi, öğrenme ve gencin entellektüel alandaki başarıları daha önemli görülür (Onur, 1985). Bugünkü orta dereceli okullardaki eğitim düzeni içinde teorik derslerin daha uygun olduğu bir gerçektir. Bundan dolayı serbest zamanlarını sportif etkinliklere ayıran öğrencilerin sayısı oldukça azdır. Bu çok az sayıda olan öğrencilerin okul içinde, dışında ve kulüplerde takım ve bireysel sporlarda lisanlı sporcu olarak etkinlik gösterdikleri gözlenmektedir. Sportif etkinlikler düzenli çalışmayı, üstün tekniği, estetiği, yarışmayı gerektiren bir uygulama olduğundan, öğrencinin kişilik yapısını ve uyumunu etkilediği (Kane, 1964; Slusher, 1964; Fletcher ve Dowell, 1971; Varma, 1979; Johnson, 1982; Gökdoğan, 1988; Kuruç ve Bayar, 1990; Bilge, 1990) araştırmalarla saptanmıştır.

Konu ile İlgili Bazı Araştırmalar

Kane (1964), profesyonel 100 genç futbolcuya 16 PF (Kişilik faktörü) uygulamış, sporcuların sportif etkinlikte bulunmayanlara göre daha saldırgan, başat, daha güvenli ve duygusal olarak daha dengeli olduklarını saptadığını belirtmektedir.

Fletcher ve Dowell (1971), tarafından atletler ve atlet olmayanlar arasındaki kişilik özellikleri farkını ölçmek üzere lise birinci sınıfta okuyan toplam 950 erkek öğrenciye Edwards Kişisel Tercih Envanteri (EPPS) uygulanmıştır. Sportif etkinlikte bulunanlar (atletler), sporcu olmayanlara göre başatlık, düzen ve saldırganlık gereksinimlerine ilişkin puan ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Wendt ve Patterson (1974), 21 takım sporcusu bayana ve 21 bireysel spor yapan bayana Edwards Kişisel Tercih Envanteri (EPPS) kişilik özellikleri farkını ölçmek üzere uygulanmıştır. Ancak onbeş gereksinim açısından önemli bir fark bulamamışlardır.

Ellison ve Freischlag (1975), basketbol, beyzbol, futbol oyuncularını, atlet (kısa-uzun ve kros koşucuları) ve sporcu olmayanlardan oluşan 84 öğrenci seçilmiştir. Bernreuter Kişilik Envanteri (BPI) uygulanmıştır. Ancak canlılık, nörotik eğilimler, kendine

yeterlik, içe-dışa dönüklük, başatlık, güven ve hoşsohbetlilik değişkenleri açısından sporcu ve sporcu olmayanlar arasında önemli bir fark bulamamışlardır.

Varma (1979), kolej ve üniversitede spora katılanlar ve katılmayanlar üzerinde uygulanan Cattell 16 PF (Kişilik Faktörü) testlerini yönetirken; hakimiyet, mutluluk, daha güçlü süperego, girişkenlik, açıkgozluluk, güven, gruba bağlılık ve dinlenme gibi birçok yönde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Varma, sporun sağlıklı, zengin ve hoş bir çevre oluşturarak bazı sağlam kişilik özelliklerini ortaya çıkardığını da ilave etti. Spor sadece bir serbest zaman etkinliği değil, eğitsel ve hapsedilmiş enerjii uygun alanlara yönelten, gizli kalmış duyguların açığa vurulmasını sağlayan tedavi edici değeri de vardır şeklinde açıklamıştır.

Türkiye'de Yapılan Araştırmalar

Bayar (1983), atletler üzerinde atletlerin kişilik özelliklerini ölçmek üzere yapılan bir çalışmadır. Atlet olan 100 ve hiç spor yapmamış 100 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Eysenck Kişilik Envanterinin tümü ile Guilferd Zimmerman Mizaç Envanterinin coşkusal denge, genel etkinlik ve nesnellik boyutları ele alınmıştır. Eysenck Kişilik Envanterinin alt boyutları olan psikotiklik, Nevrotiklik, Dışa-İçe Dönüklük ve Yalan Boyutlarında anlamlı bir fark bulamamıştır. Zimmerman Mizaç Envanteri ise, sadece deneme grubuna uygulanmış ve coşkusal denge ile Eysenck Kişilik Envanterinin Nevrotiklik boyutu arasında ters yönde yüksek bir ilişki bulunmuştur. Coşkusal denge boyutunda deneme grubu ortalamaları özellikle bayanlarda Fransız ve Amerikan normlarından çok yüksek bulunmuştur.

Koruç ve Bayar (1990), bu araştırmada MMPI Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri kullanılarak takım sporları ve bireysel sporlarda yer alan sporcuların kişilik özellikleri arasındaki fark araştırılmıştır. Milli takım düzeyinde 368 sporcuya uygulanmış, takım sporu yapan kadınlar 59, bireysel spor yapan kadınlar 87, spor yapmayan kadınlar 96, takım sporu yapan erkekler 68, bireysel spor yapan erkekler 154, spor yapmayan erkekler 75 kişidir. Bireysel spor yapan kadınlar, spor yapmayan kadınlara göre daha kendine güvenik, maceracı, dışa dönük, sosyal yeterliliğe sahip olduklarını

göstermektedir. Takım sporları yapan kadınlar ile spor yapmayan kadınların karşılaştırılmasında takım sporları yapan kadınların daha güvenlik, enerjik, maceracı, risk almaya eğilimli, gereksiz kaygılardan uzak, kurallara uyan dengeli ve daha dışa dönük, takım ve bireysel spor yapan kadınların karşılaştırılmasında takım sporlarında yer alan kadın sporcuların daha dışa dönük, daha sosyal, daha aktif, daha girişken, daha az yaratıcı, sosyal açıdan daha uyumlu olduklarını bireysel spor yapan kadınlarına daha yaratıcı, daha az girişken, daha tepkisel, daha içe dönük olduklarını göstermektedir.

Bireysel spor yapan erkeklerin, spor yapmayan erkeklere göre daha uyumlu, daha girişken, saldırgan, kendilerine yönelik meraklı, toleranslı, sorumluluklarını yerine getirmede titiz, yaratıcı olduklarını, takım sporu yapan erkeklerin daha uyumlu, girişken, toleranslı, titiz, yaratıcı olduklarını göstermektedir. Bireysel ve takım sporu yapan erkekler karşılaştırıldığında takım sporu yapan erkekler daha toleranslı, estetik, düşünebilen, daha az saldırgan bireyler olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Bilge (1990), değişik spor dallarındaki, erkek sporcuların psikolojik gereksinimlerini ortaya koymak amacıyla 18-25 yaşları arasında 95 milli sporcu ile 104 sporcu olmayan toplam 199 üniversite öğrencisine Edwards Kişisel Tercih Envanteri (EPPS) uygulanmış, milli sporcular ile sporcu olmayanlar, psikolojik gereksinimler yönünden karşılaştırıldıklarında milli sporcuların karşı cinsle ilişkiler gereksiniminin sporcu olmayanlardan, sporcu olmayanların düzen ve kendini suçlama gereksinimlerinin milli sporculardan daha yüksek olduğunu bulmuştur.

Takım sporcularının gösteriş ve saldırganlık gereksinimlerinin bireysel sporculardan, bireysel sporcuların uyarılık ve kendini suçlama gereksinimlerinin takım sporcularından daha yüksek olduğu bulunmuştur. Hentbolcuların duyguları anlama gereksiniminin basketbolculardan, hentbolcuların, voleybolcuların ve atletlerin dayanıklılık gereksinimlerinin basketbolculardan ve basketbolcuların saldırganlık gereksinimlerinin atletlerden daha yüksek olduğu bulunmuştur.

2. MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi bölümünde okuyan milli sporcular ile sadece beden eğitimi derslerine katılan öğrencilerin kişilik özellikleride anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymaktır.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır,

- 1.Sportif etkinliklere katılan milli sporcular ile milli olmayan öğrencilerin kişilik özelliklerinde anlamlı bir fark var mıdır?
- 2.Her iki gruptaki öğrencilerin cinsiyet farklığına göre kişilik özelliklerinde anlamlı bir fark var mıdır?
- 3.Takım sporu ve ferdi spor yapanlar arasında kişilik özellikleri bakımından anlamlı bir fark var mıdır?
- 4.Takım sporu ve ferdi spor yapan kız ve erkek oyuncuların kişilik özellikleri bakımından anlamlı bir farkı var mıdır?

Yöntem

Bu araştırma Beden Eğitimi Spor Yüksek Okulunda okuyan milli olan ve olmayan kız ve erkek öğrencilerin kişilik özelliklerini saptamaya çalışan betimsel bir araştırmadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okullarında 1998-1999 öğretim yılında okuyan 18-25 yaş grubuna mensup milli olan ve olmayan 1200 kız ve erkek öğrencidir. Araştırmanın alt evreni 300 milli sporcu öğrenci ile 900 milli olmayan öğrencilerdir.

Araştırmanın örneklem grubu ise takım sporu yapan 60 erkek 31 kız olmak üzere 91 milli sporcu ile ferdi spor yapan 20 erkek 11 kız olmak üzere toplam 122 milli sporcu ile araştırmanın amacı doğrultusunda karşılaştırmaları yapabilmek için esas gruba cinsiyet, uğraştığı spor branşı, milli olup olmayışı bakımından seçkisiz örneklem alma yöntemiyle belirlenen 124 öğrenci bu araştırmanın kontrol grubunu oluşturmaktadır.

Tablo 1: *Araştırma Grubu*

Araştırma Grubu	Sayı	Erkek	Kız
Milli sporcular G.Ü. Bed.Eğt. Spor Y.O.öğrencileri	122	80	42
Takım Sporları Futbol, hentbol, basketbol, voleybol	91	60	31
Bireysel Sporlar Atletizm, cimnastik, tekvando, judo, karate, halter, boks	31	20	11
Milli olmayan bir kulüpte oynamayan Bed.Eğt. Spor Y.O. öğrencileri	124	80	44
Gazi Üni. Bed. Eğt. Spor. Y.Ok. milli ve milli olmayan öğrenciler			
Toplam	246	160	86

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada amaçlar doğrultusunda öğrencilerin yaş, cinsiyet, bir kulüpte oynayıp oynamadıkları, milli sporcu olup olmadıkları, araştırmacı tarafından bir anket formuyla elde edilmiştir.

Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE)

Hacettepe Kişilik Envanteri Özgüven (1976) tarafından, bireylerin kişilik özellikleri, kişilikle ilgili problemleri, kişisel ve sosyal uyum düzeyleri toplamları ile genel uyum düzeyleriyle ilgili bilgiler elde etmek amacıyla deneme formu olarak geliştirilmiştir. Deneme formu üzerinde yapılan araştırmalara göre, Envanterin 1981'de ilk revizyonu, 1982'de ikinci revizyonu yapılmıştır. Bir terim olarak kişilik, yetenek ve başarı yönleri de dahil olmak üzere bireyin tüm niteliklerini kapsar ve kişinin davranışı bu çok niteliklerinin, karmaşık etkileşimlerinin bir ürünü olarak ortaya çıkar. Ancak bu envantere kullanılan kişilik kavramı bireyin duygu, düşünce ve davranış biçimini içerecek şekilde dar bir anlamda kullanılmıştır (Kızıltan, 1982).

Kullanılan İstatistiksel Teknikler

Deneklerden elde edilen bilgiler analiz edilip sınıflandırılmıştır. Daha sonra her bağımsız değişkenle ilgili grupların aritmetik ortalama (X), standart sapma (S) ve birey sayısı (n) bulunmuştur. Grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi ile kontrol edilmiştir. Bu araştırmada manidarlık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, alt problemlere ilişkin elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Milli olan ve olmayan öğrencilerin kişilik özellikleri bakımından arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Bu soruyu yanıtlamak amacı ile ortalamalar arasındaki farkı test etmek için "t" testi kullanılmış sonuçlar Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: *Milli Olan ve Olmayan Kız ve Erkek Öğrencilerin Kişilik Özellikleri*

Gruplar	n	x	s	t değeri
Beden eğitimi bölümünde okuyan milli sporcular	122	101,0	16,32	1,96
Beden Eğitimi bölümünde okuyan milli olmayan öğrenciler	124	97,67	22,34	

Tablo 2'de görüldüğü gibi milli olan ve olmayan kız ve erkek öğrencilerin kişilik özellikleri bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($P > .05$). Bu bulgu farklı biçimlerde yorumlanabilir. Araştırma grubunun lise yıllarında spor ortamını doyuma ulaşılarak yaşamaları milli olan ve olmayan öğrencilerin beden eğitimi bölümünde aynı şartlarda eğitim öğretimini sürdürmeleri kişilik özelliklerine etki ederek uyarıcıları yaşamadıklarına bağlanabilir. Bu bulgu (Sperling, 1942; Franke, 1985; Craighed, Privette, Vallianos ve Byrkit, 1986) araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Cinsiyetlere göre anlamlı bir fark var mıdır?

Bu soruyu yanıtlamak amacı ile ortalamalar arasındaki farkı test etmek için "t" testi kullanılmış, sonuçlar Tablo 3, 4, 5'de gösterilmiştir.

Tablo 3: *Sportif Etkinliğe Katılan Milli Sporcu Erkekler ile Katılmayan Erkeklerin Kişilik Özellikleri*

Gruplar	n	x	s	t değeri
Etkinliğe katılan erkek milli sporcu öğrenciler	80	102,30	17,11	1,96
Etkinliğe katılmayan öğrenciler	80	96,26	21,51	

Tablo 3'te görüldüğü gibi milli olan ve olmayan erkeklerin Kişilik Özellikleri karşılaştırıldığında anlamlı düzeyde fark bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 4: *Sportif Etkinliğe Katılan Milli Sporcu Kızlar ile Katılmayan Kızların Kişilik Özellikleri*

Gruplar	n	x	s	t değeri
Etkinliğe katılan kız milli sporcu öğrenciler	42	101,16	18,46	0,64
Etkinliğe katılmayan kız öğrenciler	42	103,63	17,02	

Tablo 4'de görüldüğü gibi sportif etkinliklere katılan ve katılmayan kızların Kişilik Özellikleri karşılaştırıldığında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p > .05$).

Tablo 5: *Sportif Etkinliklere Katılan Milli Sporcu Erkek ve Kız Öğrencilerin Kişilik Özellikleri*

Gruplar	n	x	s	t değeri
Etkinliğe katılan erkek milli sporcu öğrenciler	80	102,30	17,11	0,33
Etkinliğe katılan kız milli sporcu öğrenciler	42	101,16	18,45	

Tablo 5de görüldüğü gibi sportif etkinliklere katılan erkek ve kız öğrencilerin Kişilik Özellikleri karşılaştırıldığında anlamlı düzeyde bir fark bulunamamıştır ($p > .05$). J. Samuel Johnson(1982), sportif etkinliklere katılan ve katılmayan gençlerin kişilik özelliklerini , cinsiyet unsurunu dikkate alarak incelendiğinde, cinsiyetler arasında

farkın olmadığını belirtmiştir. Bu bulgular J. Samuel Johnson (1982)'in araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Tablo 6: *Takım Sporunu Olarak Sportif Etkinliklere Katılan Milli Sporcular ile Bireysel Spor Olarak Katılanların Kişilik Özellikleri*

Gruplar	n	x	s	t değeri
Takım halinde sportif etkinliğe katılan milli sporcu öğrenciler	91	101,82	18,35	0,09
Bireysel olarak sportif etkinliğe katılan milli sporcu öğrenciler	31	102,16	15,06	

Tablo 6'da görüldüğü gibi takım sporu olarak ve bireysel spor olarak, sportif etkinliklere katılmada öğrencilerin kişilik özellikleri nde anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p > .05$).

Takım sporu olarak araştırmada; futbol, voleybol, basketbol, hentbol alınmıştır. Bireysel spor olarak da; atletizm, halter, tenis, teak-wondo, boks, karate alınmıştır.

Takım sporu ve bireysel spor olarak sportif etkinliğe katılan kız ve erkek öğrencilerin kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Bu soruyu cevaplandırmak amacı ile ortalamalar arasındaki farkı test etmek için "t" testi kullanılmış, sonuçlar Tablo 7 ve 8'de gösterilmiştir.

Tablo 7. *Sportif Etkinliklere Takım Sporunu Olarak Katılan Milli Sporcu Erkek Öğrenciler ile Bireysel Spor Olarak Katılan Erkek Öğrencilerin Kişilik Özellikleri*

Gruplar	n	x	s	t değeri
Takım sporu olarak sportif etkinliğe katılan erkek milli sporcu öğrenciler	60	102,78	18,03	0,43
Bireysel spor olarak sportif etkinliğe katılan erkek milli sporcu öğrenciler	20	100,85	16,76	

Tablo 7'de görüldüğü gibi sportif etkinliklere takım sporu halinde katılan erkekler ile bireysel spor halinde katılan erkeklerin kişilik özellikleri arasında anlamlı düzeyde fark bulunamamıştır ($p > .05$).

Takım sporu halinde sportif etkinliklere katılan erkekler ile bireysel olarak sportif etkinliklere katılan erkeklerin Hacettepe Kişilik Envanterinden (HKE) aldıkları uyum puanları ortalamaları arasındaki fark .05 düzeyinde anlamlı çıkmamasına karşın, takım halinde sportif etkinliklere katılan erkeklerin aritmetik ortalamalarına kıyasla dikkat çekcek düzeyde biraz daha yüksektir. Bu durum Koruç ve Bayar (1990)'ın araştırma bulgularıyla bir benzerlik göstermektedir.

Tablo 8: *Sportif Etkinliklere Takım Sporü Olarak Katılan Milli Sporcu Kız Öğrenciler ile Bireysel Spor Olarak Katılan Kız Öğrencilerin Kişilik Özellikleri*

Gruplar	n	x	s	t değeri
Takım sporu olarak sportif etkinliğe katılan milli sporcu kız öğrenciler	31	99,96	19,13	0,70
Bireysel spor olarak sportif etkinliğe katılan milli sporcu kız öğrenciler	11	104,54	16,76	

Tablo 8'de görüldüğü gibi takım sporu olarak ve bireysel spor olarak sportif etkinliklere katılan kız öğrencilerin kişilik özellikleri bakımından karşılaştırıldığında anlamlı düzeyde farklılık bulunmamıştır ($p > .05$). Bu sonuç Wendt ve Patterson (1974) ve Stoner ve Bandy araştırmalarıyla paralellik göstermektedir.

TARTIŞMA

Bu araştırma sportif etkinliğe katılan Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi Bölümünde okuyan milli ve milli olmayan kız ve erkek öğrencilerin cinsiyet, takım veya bireysel sportif etkinliğe katılma gibi bağımsız değişkenler kişilik özellikleri bakımından anlamlı bir fark olup olmadığı incelenmiştir. Başka bir deyişle milli olma veya olmama şeklinde etkinliğe katılma bireyin kişilik özelliğini etkilemektedir? sorusuna cevap aranmaya çalışılmıştır. Bu alanda yapılan araştırmaların ortak sorusuna göre sportif etkinliklere katılma biçimi ve sıklığı ile diğer bazı değişkenler bireyin kişilik yapısı bakımından etkili olabilmektedir (Kane, 1964; Flechter ve Dowel, 1971; Varma, 1979; J. Samuel Johnson, 1982; Salokun ve Toriola, 1985; Slusher, 1964; Misoum ve Lafostresterie, Koruç ve Bayar, 1988-1990, Bilge, 1990, Gökdoğan, 1988).

Bu araştırmada ise araştırma kapsamında ele alınan bağımsız değişkenlerin Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi Bölümünde okuyan milli olan ve olmayan öğrencilerin kişilik yapıları bakımından anlamlı olarak etkide bulunmadığı ortaya çıkmıştır. Bu bulgu Wendt ve Patterson, 1974; Ellison ve Freisçhlog, 1975; araştırmalarını destekler niteliktedir. Bu araştırmada milli takım düzeyinde sportif etkinliklerde bulunan öğrencilerin kişilik yapısına etkisinin olmadığı řu şekilde yorumlanabilir. Sportif etkinliklere katılan milli sporcu öğrenciler ile, sadece beden eğitimi bölümünde derslere katılan öğrencilerin benzer yaş grubu ve benzer koşullarda yaşıyor olmaları etkili olabilir. Kısacası gruplar oldukça homejen bir nitelik göstermektedir denilebilir. Grupların kişilik özellikleri bakımından anlamlı bir fark bulunmaması, milli sporcu öğrencilerin diğerlerinden daha etkili bir sportif etkinliğe sahip olduklarını akla getirebilmektedir. Başka bir ifadeyle Gazi Üniversitesi beden eğitimi bölümündeki ders etkinliklerinin milli sporcuların eğitim programları kadar avantajlı olduğu düşünülebilir. Ayrıca milli sporcuların uzun bir sportif yaşantıya sahip olmaları ile beden eğitimi bölümünde okuyan diğer öğrencilerde lise yıllarından beri sportif yaşantının içinden gelmeleri gruplar arasında kişilik özellikleri açısından anlamlı bir fark çıkmamasında neden olabilir. Bu araştırmanın, daha geniş bir evren ve örneklem üzerinde farklı beden eğitimi spor yüksek okullarına tekrarlanması farklı sonuçlar verebilir.

SONUÇ

Sportif etkinliklerde bulunan milli sporcuların kişilik özellikleri ile sadece derslere katılan öğrencilerin kişilik özelliklerinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu nedenle beden eğitimi bölümlerine tesis ve malzeme için politik olarak daha fazla maddi kaynak ayırarak Türk sporunun itici motor gücü olan beden eğitimi bölümleri Türk sporu adına yeni bir planlama ve yaklaşımla ele alınmalı beden eğitimi bölümleri daha etkili ve yeni amaçlara yönlendirilmeli. Tesis ve malzeme olmayan beden eğitim bölümleri bu mahrumiyetten bir an önce kurtarılması varolan tesislerin restore edilmesi ve daha rasyonel hale getirilmesi gerekli görülmektedir.

Sportif etkinliklerin her dalı aynı düzeyde önemli görülmektedir. Nitekim bireysel ve takım sporları olarak nitelenen dallarda etkinlik gösteren öğrencilerin kişilik özellikleri bakımından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Burada, sporun her dalı için öğretmen yetiştirilmesine önem verilmesi gerekli görülmektedir.

Sportif etkinliklere cinsiyet ayrımı yapmadan herkesin katılması yararlı olabilir. Zira cinsiyet değişkeni bakımından da öğrencilerin kişilik özellikleri bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Bu araştırma daha geniş bir evren ve örneklem üzerinde tekrarlanabilir. Ayrıca özürülü sporcularla ilgili bu tür araştırmaların yapılması öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

- Adasal, R. (1977). *Medikal Psikoloji*. İstanbul: Minnetoğlu Yayınları.
- Aslan, R. (1978). *Beden Eğitimi Bilgileri*. Eğitim Enstitüleri Beden Eğitimi Bölümü. Yaykur Yayınları.
- Açıkada, C;Ergen, E (1986). Psikolojik antraman. *Bilim ve Teknik*, IX 222
- Başer, E. (1986). *Uygulamalı Spor Psikolojisi. Performans Sporunda Psikolojinin Rolü*. Spor Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Bayar, P. (1983). *Atletlerin Kişilik Özellikleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi.: Ankara Üniversitesi Ankara
- Bilge, F. (1990). *Sporcuların Psikolojik İhtiyaçları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara
- Craighead, D.J., G. Privette; F. Vallianos ve D. Byrkit. (1986). Personality Characteristics of Basketball Players, Starters and Non-Starters. *International Journal of Sport Psychology*. 17,110-119.
- Ellison, K. ve J. Freischlag. (1975). Pain Tolerance, Arousal and Personality Relationships of Athletes and Nonathletes. *The Research Quarterly*, 46, 250-255.
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: H.Ü. Basımevi.
- Fletcher, R. ve L. Dowell. (1971). Selected Personality Characteristics of High School Athletes and Nonathlete. *Journal of Psychology*. 77, 39-41.
- Fişek, K. (1978). *Karşılaştırmalı Spor Yönetimi*. Ankara: 19 Mayıs Gençlik ve Spor Akademisi Ders Notları (Teksir).
- Fişek, K. (1980). *Spor Yönetimi*. Ankara: A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Gökdoğan, Ç.F. (1988). *Ortaöğretime Devam Eden Ergenlerde Beden İmajından Hoşnut Olma Düzeyi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Gökmen, H. (1981). *Fiziksel ve Devinimsel Gelişimin Zihinsel Gelişim ile Akademik Başarıya Etkisi. On Yaşındaki İlkokul Öğrencileri Üzerinde Deneysel Bir Araştırma*. Ankara: Ankara Üniversitesi
- Gökmen, H.; A. Açıklan; N, Koyuncu ve Z. Saydar. (1985). *Yüksek Öğrenim Öğrencilerinin Serbest Zaman Etkinliklerini Gerçekleştirme Düzeyleri*. Ankara: MEB.
- Johnson, J.S. (1982). Sports Participation and Psychological Adjustment. *International Social Science Journal*. 34(2), 273-76.
- Kızıltan, G. (1982). *Üniversite Öğrencilerinin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeylerini Etkileyen Etmenler*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: H.Ü. Eğitim Fakültesi.
- Koruç, Z. ve P. Bayar. (1989). *Sporun Kişilik Üzerine Etkileri*. Ankara: Araştırma Raporu, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü.
- Onur, B. (1985). *Ergenlik Psikolojisi*. Ankara: Hacettepe Taş Kitapçılık Ltd. Şti.
- Yiğit, Z. (1983). *Beden Eğitimi ve Spor*. Ankara: B.T. Genel Müdürlüğü. Gençlik ve Spor Dergisi.
- Yörükoğlu, A. (1982). *Çocuk Ruh Sağlığı. 4. Baskı*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. s. 215-277.

